

1- Hadis ravilerinde bulunması gereken şartlar?

Hadis ilmi, peygamberimiz Hz. Muhammed s.a.v'in sözleri, fiilleri ve davranışlarıyla ilgili olan rivayetleri inceleyen bir ilim dalıdır. Bu ilim, hadislerin toplanması, sınıflandırılması, değerlendirilmesi, doğruluğunun belirlenmesi ve yorumlanmasıyla ilgilidir. Kendi içinde birçok kriterler vardır. Bize ulaşan bir hadis-i şerif senedinden metnine kadar her şeyi ile ciddi ve titiz bir metodoloji ile bu işin ehli olan alimler tarafından incelenmiştir. Bu metodoloji ile, ravilerin güvenilirliğinden, yani hadisleri aktaran kişilerin kimlikleri, ahlakları, hafıza kuvvetleri, doğrulukları ve dini hassasiyetlerinden hadis metinlerinin karşılaştırmasına ve diğer birçok ilmi kriterlere dayanarak hadislerin sahih mi hasen mi zayıf mı veya uydurma olduğuna karar verir.

Dünya tarihinin en büyük kaynaklarında bile böylesine detaylı bir doğrulama ve kontrol süreci bulunmaz. Tarihçiler, geçmiş olayları ve şahsiyetleri araştırırken genellikle yazılı kaynaklara başvururlar. Ancak hadis ilminde, bu güvenilirlik çok daha derin bir inceleme ile sağlanmıştır. Her hadis rivayeti, isnad zinciri denen bir sistemle, hadisi kimlerin naklettiği, bu kişilerin kimlikleri ve güvenilirlikleri gibi ayrıntılarla değerlendirilir. Aktarılan hadisin güvenilir olup olmadığını anlamak için her bir ravinin hayatı incelenir, yalnızca doğru ve güvenilir kabul edilen kişilerden gelen rivayetler hadis literatürüne girebilir.

Bu yüzden hadis ilmi, sadece İslam'ın temel kaynaklarından biri olarak değil, dünya tarihinin en güvenilir bilgi toplama yöntemlerinden biri olarak kabul edilmelidir. Diğer tarihi kaynaklarla kıyaslandığında tarih ilmi, hadis ilminin yanında doğrulama ve denetim açısından adeta güneşin yanında bir lamba gibi durur.

Şimdi bu ilim denizinden bir damla mahiyetinde, hadisin zincirini oluşturan ravilerin yani hadisi rivayet eden kişilerden bir sözün alınması için ne gibi şartlar lazımdır buna bakacağız. Ta ki bu ilim hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadan gelişi güzel konuşanların ne kadar boş konuştuğunu ve bu konuda ne kadar zavallı ve cahil olduklarını görelim.

Evet Hadis rivayet eden ravilerin hadislerin güvenilirliği konusunda belirli şartları yerine getirmesi lazımdır. Bu şartları taşımayan kişilere itibar edilmez.

Kendisinden hadis nakledilen ravide şu şartlar aranır:

1. Ravi Müslüman olmalıdır. Müslüman olmayandan hadis alınmaz.
2. Ravi akıl sahibi olmalıdır. Temyiz yaşına gelmeyenden ve mecnundan hadis alınmaz.
3. Ravi doğru sözlü olmalıdır. Yalancı bilinen kimseden hadis alınmaz.
4. Ravi meşhur olmalıdır. Yani kendisinden en az iki kişi hadis almış olmalı veya cerh ve tadil yönünden hâli bilinmelidir. Meşhur olmayandan hadis alınmaz.
5. Ravi müdellis olmamalıdır. Yani hadis rivayetini dürüst şekilde yapmalıdır. Eğer ravi

hadisin senedindeki veya metnindeki bir kısım kusurları gizlemeye kalkarsa bu kimseden hadis alınmaz.

6. Ravi diyanet sahibi olmamalıdır. Farzları yapmayan ve haramları işleyen kimseden hadis alınmaz.
7. Ravinin itikadı düzgün olmalıdır. Küfre düşen sapık inanç sahiplerinden hadis alınmaz. Ehl-i bid'a olan Şia'dan hadis alınır da onların küfre düşenlerinden yine hadis alınmaz.
8. Ravi mürüvvet sahibi olmalıdır. Yani insani yönü ve ahlaki durumu güzel olup, örf ve edebe riayet etmelidir. Mürüvveti noksan kişiden hadis alınmaz.
9. Ravinin zabtı tam olmalı, yazdıklarına ve ezberlediklerine hâkim olmalıdır. Hafızası zayıf olan kimselerden hadis alınmaz.
10. Hadisin senedinde kopukluk olmamalıdır. Buna "ittisal şartı" denir. Hadisin sahih olabilmesi için, Peygamberimiz (a.s.m.)'a kadar, birbirini görmüş raviler kanalıyla gelmelidir. Arada kopukluk olursa bu hadis sahih olmaz.
11. Hadise muhalefet olmamalıdır. Yani hadis bir başka hadisin veya ayetin hükmüne muhalefet etmemelidir. Muhalefet taşıyan hadisler sahih olmaz. Bunlara şaz, münker gibi isimler verilmiştir.
12. Hadis muallel olmamalıdır. Yani herkesin fark edemeyip, sadece hadis ilmini çok iyi bilenlerin keşfedeceği ince bir kusur bulunmamalıdır.

Bir hadisi sahih kabul edebilmek için bu 12 şartı aramada âlimler müttefiktirler. Bunlardan biri eksik olursa hadis sahih olmaz.

Bu şartlardan başka bir de hususi şartlar vardır. Mesela İmam Buharî'ye göre, ravi hadisi kimden rivayet ediyorsa, onunla beraberliği olmalı ve uzun bir müddet onunla yaşamalıdır.

Demek, İmam Buharî'ye göre, biraz evvel saydığımız 12 şart bir hadiste bulunsa dahi hadisin ravisi, hadisi aldığı şahısla uzun bir zaman yaşamamışsa bu hadis sahih değildir.

Kardeşlerim Hadis ilmi, İslamî ilimlerin en hassas ve titiz alanlarından biridir. Hadislerin doğruluğu ve güvenilirliği konusundaki tartışmalar, yüzlerce yıllık ilmi birikimin ve metodolojinin ürünü olan bir disiplinle yürütülmüştür.

Hadislerin değerlendirilmesi kişinin kendi akıl ve yorumlarıyla değil, hadis usulüne uygun bir şekilde yapılmalıdır. Tıpkı bir doktorun teşhis koyarken tıbbi ilimlere başvurması gerektiği gibi, hadislerin sahih olup olmadığı konusunda da bu alanda ehil olan alimlere başvurulması gereklidir.

Ama adam çıkıyor ben bu hadisi kabul etmiyorum. Sanki Muhaddis sanırsın ha böyle bir edayla konuşuyor. Niye kabul etmiyorsun. Sebep ney? Ravisi Müslüman mı değildi? Ravi akıl sahibi mi değildi öyle ya temyiz yaşına gelmeyenden ve mecnundan hadis alınmaz. Ravi doğru sözlü mü değildi. Yalanına mı rastladın. Yalancı bilinen kimseden hadis alınmaz ya.

Yok ya adam ravi kelimesinin manasını bile bilmiyor. 1400 yıl önce yaşamış O ravileri nerden tanıyacak? Nerden konuşuyor? hevasından konuşuyor. Bir hadisi İnkâr ederken hangi delillere dayanıyor ve hangi cerh ve tadil usulünü kullanıyorsunuz. Yoksa sadece “Ben inkâr ediyorum.” diyerek hiçbir delil göstermeden mi inkâr ediyorsunuz. Eğer böyleyse -ki böyledir- bunların inkarlarının zerre kadar kıymeti yoktur.

İşte kardeşlerim hadis âlimleri bir hadisi sahih kabul ederken âdeta kılı kırk yarmış ve hadisi ondan sonra sahih kabul etmiştir. Hâl böyle iken, onların sahih kabul ettiği bir hadise uydurma demek ancak kişinin cehaletindedir. Onların sahih dediği bir hadis bizim nazarımızda sahihtir. Bu konuda hiçbir bilgiye sahip olmadığı daha senedindeki ravilerinin ismini dahi ilk defa duyan ve hadis arapça olduğu halde arapça dahi bilmediği halde bir hadise uydurma diyen ancak cehaletin verdiği cesaretle konuşan zavallılardır.